

натуралістичні, деонтологічні та логоцентричні, що різняться трактуванням онтологічного статусу природного права. Останнє розумілося відповідно як таке, що існує до позитивного права (як закон природи), над позитивним правом (як моральний ідеал) і в самому позитивному праві (як його розумне ядро). Ці три типи класичних вчень природного права представлені ключовими фігурами філософії права Нового часу — Дж. Локком, І. Кантом та Г. Гегелем.

Дж. Локк - прихильник представницької системи, прийняття законів представницькою установою, що обирається народом і відповідальна перед ним, тому що народів завжди належить верховна влада відстороняти чи змінювати склад законодавчого органу. Держава створена для гарантії природних прав (свобода, рівність, власність) і законів (мир і безпека) та не повинна зазіхати на ці права. У природних прав мають бути надійні гарантії. Головна небезпека для природних прав і законів впливає з привілеїв, особливо із привілеїв носіїв владних повноважень. Гуманістичний зміст політико-правового вчення Локка найбільш повно виражений у концепції природних прав людини. Створена Дж. Локком концепція прав людини щодо свободи, рівності, власності, що не залежать від волі держави, розвивалася і доповнювалася в наш час.

Звичайно, в умовах розбудови сучасної української правової системи ми не можемо абстрагуватися від ідеальних першооснов права, вимог справедливості, до яких всі ми прагнемо. І ці наші прагнення чи не найкраще ілюструють слова сучасного німецького юриста Густава Радбруха, який писав, що юридична наука має знову згадати про тисячолітню мудрість стародавнього світу, християнського середньовіччя й епохи Просвітництва про те, що є вище право, ніж закон – природне право.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинин В.А. Морально-правовая философия / В.А.Бачинин. – Х.: Консум, 2000.-3
2. Графский В.Г. Общая теория права П.А.Сорокина: на пути к интегральному (синтезированному) правопознанию / В.Г.Графский // Государство и право. – 2000. – № 1. – С. 111-120.-7
3. Керимов Д.А. Методология права. Предмет, функции, проблемы философии права / Д.А.Керимов. – М.: Аванта+, 2000.-9
4. Костенко О.М. Культура і закон у протидії злу / Костенко О.М. – К.: Атіка, 2008.-10
5. Мальцев Г.В. Понимание права. Подходы и проблемы / Г.В.Мальцев. – М.: Прометей, 1999. -13
6. Марченко М.Н. Источники права. Учебн. пособие / М.Н.Марченко. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005.-15
7. Філософія права: Навч. посібн. / О.Г.Данільян, Л.Д.Байрачна, С.І.Максимов та ін.; За ред. О.Г.Данільяна. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 272 с.-19

Сорока Ю.

Науковий керівник – асист. Куца О. І.

ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її значення. У руслі глобалізаційних процесів особливої актуальності набуває вивчення спеціальних мов, які є невід’ємним інструментом для ефективного спілкування у професійній діяльності людей з різних куточків світу. Як відомо, однією з головних складових тих чи інших спеціальних мов є терміни, які виражають спеціальні поняття певних галузей. Зростаюча потреба у розвитку та імплементації міжнародних проектів у сфері енергоефективності обумовлює необхідність усебічного вивчення термінів та способів їх перекладу. Відтак здійснюване дослідження є на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню способів формування термінів різних галузей, присвячені праці таких науковців, як: С. Бархударова, Г. Винокура, В. Іващенко, Т. Канделакі Т. Кияка, І. Кочана, А. Крижанівської, Д. Лотте, Т. Панько, Л. Полюги, Т. Пристайко, О. Реформатського, Л. Симоненко та інших. Закономірності лексичної будови науково-технічних текстів та особливості їхнього відтворення у перекладі були предметом дослідження А. Коваленка, Т. Казакової, В. Карабана, Г. Наконечної та інших. З огляду на це, на сьогодні у перекладознавстві сформовано знання щодо лексичних особливостей перекладу науково-технічної літератури. Разом з тим, немає узагальнених уявлень про лексичні аспекти перекладу термінів сфери енергоефективності з англійської мови українською.

Мета статті – встановлення лексичних особливостей перекладу термінів сфери енергоефективності з англійської мови українською шляхом аналізу лексичних перетворень, що застосовуються при перекладі термінів цієї галузі.

Об’єкт дослідження – терміни у сфері енергоефективності, **предмет** – лексичні перетворення при перекладі термінів у сфері енергоефективності.

Виклад основного матеріалу. В останні десятиліття наука стрімко розвивається, що обумовлює пошук нових наукової комунікації між представниками різних країн. З огляду на викладене вище,

очевидним є те, що терміни сфери енергоефективності потребують коректного перекладу з урахуванням усіх їхніх лексичних, граматичних і стилістичних особливостей. У нашій статті розглянемо лексичні перетворення, які застосовуються при перекладі термінів у сфері енергоефективності.

Зазначимо, що дослідники по-різному розуміють проблематику, цілі та функціональні завдання термінологічних структур, концептуальні засади термінознавства як науки. По-різному розуміють також поняття «термін».

Зокрема, В. Даниленко дає таке визначення поняття «термін»: «Термін – слово (або словосполучення) спеціальної сфери вживання, що є найменуванням наукового або виробничо-технологічного поняття і вимагає дефініцію» [2, с. 15].

В. Лейчик пропонує таке визначення: «Термін – це динамічне явище, яке народжується, формулюється, поглиблюється в процесі пізнання, переходу від концепту розумової категорії, до вербалізації концепту, пов'язаного з тією чи іншою теорією, концепцією, осмислює ту чи іншу область знання або діяльність» [8, с. 25].

Інші вчені при визначенні терміна чітко співвідносять його зі сферою функціонування. Так, С. Гриньов називає термін «спеціальною лексичною одиницею (словом або словосполученням) спеціальної мови, яка застосовується для точного найменування спеціальних понять» [1, с. 27]. Для М. Марусенко, термін – це номінативна група (іменник або субстантивне словосполучення), пов'язана з певним науково технічним поняттям, що належить певній сукупності текстів і виражає стійкий комплекс ознак поняття [9, с. 5].

Однією з функцій терміна є відображення та передача об'єктивної інформації про предмети чи явища. Відтак, терміни систематизують знання та сприяють успішній комунікації в спеціальних сферах. Однак вони також мають певні особливості відтворення засобами цільової мови. Для вдалого перекладу термінів перекладачі вдаються до лексичних перетворень.

Перекладач, який працює з термінами в галузі енергоефективності, повинен орієнтуватися в цій тематиці та володіти термінами і поняттями цієї сфери; слід уникати синонімічного вживання термінологічних одиниць або користуватися терміном, який розкриває саму сутність поняття; уникати довільного скорочення термінів; краще замінити іншомовне слово, якщо в рідній мові вже функціонує лексична одиниця з тим самим значенням; до термінів слід підібрати еквівалент, використовуючи довідкову літературу, або проконсультуватися з фахівцем [6, с. 3-4].

Звернемо увагу, що **лексичні трансформації, або перетворення** – це специфічні зміни лексичних елементів мови оригіналу з метою забезпечення адекватності перекладу. Вони застосовуються у разі, коли словникові відповідники в мові перекладу або відсутні, або адекватно не передають семантичні, стилістичні та прагматичні характеристики перекладу. Хоч проблеми техніки перекладу не раз ставали предметом дослідження в галузі зіставного мовознавства та перекладознавства [3; 4; 12; 14], вони, проте, потребують подальшого розгляду на матеріалі окремих лексичних груп.

Розглянемо лексичні прийоми перекладу термінів у сфері енергоефективності.

Дослідивши статті у сфері енергоефективності було встановлено, що в англійській мові наявні структури термінів, переклад яких стає неможливим, у зв'язку з відсутністю їхніх еквівалентів або аналогів. Переклад термінів з такою структурною будовою відбувається шляхом **експлікації** поняття, яке позначає термін у мові оригіналу. Експлікація (описовий метод) – це лексико-граматична трансформація, коли лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, яке описує (експлікує) її значення мовою переклад [7, с. 256]:

- *power accidental reserve* – аварійний режим потужності енергосистеми;
- *frequency changerset* – агрегат перетворення частоти;
- *core* – ізольована жила;
- *protective isolant* – ізоляція неструмоведучих частин [3].

Перекладачам також досить часто доводиться використовувати описовий переклад при передачі назв певних пристроїв, установок, устаткувань тощо. При цьому під час перекладу назва не калькується, а описується принцип роботи чи дії цього пристрою, його склад, призначення або матеріал, з якого він виготовлений, наприклад:

- *sample changer* – пристрій для зміни зразків;
- *optical rotator* – обертач площини поляризації світла;
- *metal-moderated reactor* – реактор з металічним уповільнювачем [3].

Одним з найпростіших способів перекладу терміна є прийом **транскодування**. Транскодування – це побуквенна чи пофонемна передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу [7, с. 260]:

- *container* – контейнер;
- *terminal* – термінал;
- *spreader* – спредер;
- *varistor* – варістор;
- *terminal* – вивід електротехнічного виробу; *invertor* - інвертор [3].

Терміни також підлягають ще одному лексичному прийому перекладу – **калькуванню** – передачі не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми)

перекладаються відповідними елементами мови перекладу [7, с. 264].

Цей прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів, наприклад:

- *closed ventilate container* – *закритий вентиляований контейнер*;
- *general terms of sale and delivery* – *загальні умови продажу і поставки*;
- *transformer insulation* – *ізоляція трансформатора*;
- *multimodal transport operator* – *оператор мультимодального перевезення*,
- *good state* – *справний стан* [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що (1) вивчення особливостей перекладу термінів сфери енергоефективності є актуальним через стрімкий розвиток та імплементацію міжнародних проектів у цій галузі; (2) для адекватного відтворення термінів у сфері енергоефективності перекладу вдаються до лексичних перетворень та (3) основними лексичними прийомами перекладу термінів галузі енергоефективності є транскодування, опис значення і калькування. Такі трансформації як генералізація, конкретизація не є часто вживаними, скільки в українській мові відсутні певні еквіваленти або аналоги одиниці мови оригіналу.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі вважаємо вивчення лексико-семантичних та лексико-граматичних особливостей перекладу у сфері енергоефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринёв С. В. О современном состоянии терминоведения / С. В. Гринёв // Научно-техническая терминология : материалы 10-й Междунар. науч. конф. по терминологии. – М., 2004. – С. 21–35.
2. Даниленко В. П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М. : Наука, 1977. – 246 с.
3. Держенергоефективності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://saee.gov.ua/>
4. Екоклуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecoclubrivne.org/>
5. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. / В. І. Карабан – К. : Політична думка, 1997. – 300 с.
6. Кияк Т. Функції та переклад термінів у фахових текстах [Електронний ресурс] / Т. Кияк – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf>
7. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2001. – 424 с.
8. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 448 с.
9. Крупнов В. Н. Курс перевода. Английский язык : общественно-политическая лексика / В. Н. Крупнов. – М. : Международные отношения, 1979. – 231 с.
10. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – 4-е изд., испр. и доп. – М., 2009. – 256 с.
11. Марусенко М. А. Об основном понятии терминоведения – научно-техническом термине / М. А. Марусенко // Научно-техническая информация. 1981. – Сер. 2. – № 8. – С. 1–5.
12. Міжнародний виставковий центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iec-expo.com.ua/en/ee-2016en.html>
13. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Р. Валент, 2006. – 240 с.
14. Международная Финансовая корпорация Группа всемирного банка [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Multilingual_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Home_RU#

Крицишин Т.

Науковий керівник – доц. Бабій Л. Б.

ТИПОЛОГІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ М. МАТІОС ТА М. Г. КІНГСТОН

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання самоідентифікації жінки у суспільстві завжди стояло гостро. Саме бажання здобути рівність у правах, можливість самовираження та матеріальну незалежність від чоловіків спонукало групи жіноцтва різних країн та національностей висувати вимоги суспільству про перегляд ролі жінки у ньому та надання їй громадянських прав на рівні з чоловіками (право голосу, право на власність, соціальні пільги та ін.).

Звісно, такі соціальні процеси і переміни знайшли відгук у літературі, адже це невід’ємний компонент культури народу. Становлення жінки як особистості, її боротьба з усталеними суспільними нормами, пошук власного «Я» та гармонії зі світом є базовими елементами прози М. Матіос та М. Г. Кінгстон. Як представниці різних культур (української та китайської відповідно), ці творці «жіночої літератури» дуже тонко та схоже зобразили психологізм та трагізм особистісного становлення жінки у зв’язку з національними, суспільними змінами та під час особистих криз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Образ жінки у літературі досліджувався багатьма науковцями. Зокрема, над типологією жіночих образів у літературі працювали такі дослідники, як С. Павличко, Н. Косинська, О. Теліга, Н. Білоус, А. Новиков, та В. Агеєва, що свідчить про актуальність даного питання.